

УДК 78.01:159.942

DOI <https://doi.org/10.32782/2224-0926-2026-2-57-10>*Оболенська Марія Михайлівна**кандидат мистецтвознавства, провідний концертмейстер,
викладач кафедри інтерпретології та аналізу музики,
Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського
<https://orcid.org/0000-0002-4044-9633>**Овчар Олександр Павлович**кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри оркестрових духових та ударних інструментів,
Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського
<https://orcid.org/0000-0003-1274-2362>*

ЕМОЦІЙНА ПРИРОДА МУЗИЧНОГО СТИЛЮ

У статті розглядається емоційна природа категорії стилю як одного з базових явищ музичної культури. Дослідження спрямоване на з'ясування того, яким чином культурно зумовлені моделі переживання впливають на формування стильових систем у музиці та яким є їхній зв'язок із художніми формами музичного мислення різних історичних епох. Наукова новизна роботи полягає у трактуванні музичного стилю через категорію історично сформованого емоційного досвіду. У такій перспективі стиль постає як специфічний спосіб художньої організації почуттів, закріплений у музичній інтонації, драматургії та принципах формотворення. Зміни стильових парадигм у музичній історії інтерпретуються як відображення трансформацій культурних способів переживання, які визначають специфіку художнього мислення певної епохи. Барокова теорія афектів формує розгалужену риторичну систему музичного вираження, у якій почуття структуруються за певними типами й отримують усталені інтонаційні формули. Естетика класицизму спрямована на досягнення гармонійної рівноваги й упорядкованості емоційного життя, що знаходить відображення у врівноважених формах та прозорій музичній мові. У романтизмі посилюється значення індивідуального переживання, що спричиняє поглиблення експресії, розширення інтонаційного словника та зростання ролі суб'єктивного начала. Музика ХХ століття демонструє складну й багатомірну психологічну структуру емоційного досвіду модерної людини, що зумовлює появу нових принципів звукової організації та розмаїття стильових стратегій. У культурі ХХІ століття посилюється увага до внутрішнього світу особистості та механізмів емоційної чутливості. Це пов'язано з активним розвитком міждисциплінарних досліджень емоцій, поширенням концепцій емоційного інтелекту та зростанням інтересу до психологічних аспектів художньої творчості. Запропонований підхід дає можливість по-новому інтерпретувати природу стильових змін у музичній історії. Така перспектива розширює методологічні можливості історичного музикознавства, поглиблює розуміння взаємодії між емоційною сферою культури та формами музичного мистецтва і відкриває додаткові напрями для подальших наукових досліджень.

Ключові слова: стиль, емоції, історія музики, емоційний інтелект, музична культура.

Obolenska Mariia, Ovchar Oleksandr. The Emotional Foundations of Musical Style

The article examines the emotional nature of the category of style as one of the fundamental phenomena of musical culture. The study aims to clarify how culturally conditioned models of emotional experience influence the formation of stylistic systems in music and how they are related to the artistic forms of musical thinking in different historical periods. The scientific novelty of the

research lies in interpreting musical style through the category of historically shaped emotional experience. From this perspective, style appears as a specific mode of artistic organization of feelings embodied in musical intonation, dramaturgy, and principles of form-building. Changes in stylistic paradigms throughout music history are interpreted as reflections of transformations in culturally determined modes of experiencing emotions that shape the artistic thinking of a particular era. The Baroque theory of affects formed an extensive rhetorical system of musical expression in which emotions were structured into specific types and embodied in stable intonational formulas. The aesthetics of Classicism was oriented toward achieving emotional balance and order, which found reflection in proportionate forms and a transparent musical language. In Romanticism, the significance of individual emotional experience increased, leading to intensified expressivity, an expansion of the intonational vocabulary, and a growing emphasis on subjectivity. XX-century music reveals the complex and multidimensional psychological structure of modern emotional experience, resulting in the emergence of new principles of sound organization and a diversity of stylistic strategies. In the culture of the XXI-century, increasing attention is devoted to the inner world of the individual and to mechanisms of emotional sensitivity. This tendency is connected with the active development of interdisciplinary studies of emotions, the dissemination of the concept of emotional intelligence, and a growing interest in the psychological dimensions of artistic creativity. The proposed approach makes it possible to reinterpret the nature of stylistic change in the history of music. Such a perspective expands the methodological possibilities of historical musicology, deepens the understanding of the interaction between the emotional sphere of culture and the forms of musical art, and opens new directions for further scholarly research.

Key words: musical style, emotions in music, history of music, emotional intelligence, musical culture.

Вступ. Музичний стиль належить до фундаментальних понять історичного музикознавства. Через категорію стилю описується своєрідність художнього мислення певної епохи, національної культури або індивідуальної творчості композитора. Стиль виявляється у характері інтонаційної мови, гармонічному мисленні, фактурних моделях, жанрових структурах та принципах формотворення. Водночас за цими структурними ознаками стоїть глибший культурний зміст, пов'язаний із системою цінностей, світоглядом і способом переживання дійсності, притаманним певному історичному середовищу. Одним з найважливіших складових цього культурного досвіду є емоційний вимір. Людське мислення, естетичні уявлення та художня творчість формуються в тісному зв'язку з переживаннями, які визначають характер сприйняття світу та способи його інтерпретації. У мистецтві ці переживання отримують особливо виразне втілення, оскільки художні форми здатні передавати складні стани внутрішнього досвіду людини. Музика посідає у цьому процесі особливе місце: її інтонаційна природа безпосередньо пов'язана з цариною емоційного переживання.

У різні історичні епохи культура формує специфічні уявлення про почуття, їхню цінність та способи вираження. Дослідження у галузі історії розвитку емоцій переконливо демонструють, що емоції мають історичний і культурний характер: суспільства створюють власні моделі переживання, які впливають на різні сфери людської діяльності, включаючи мистецтво. Відповідно змінюється і характер художньої експресії. Барокова риторика афектів, романтична естетика індивідуального почуття, експресивна драматургія музики ХХ століття відображають різні способи осмислення емоцій у культурі.

Попри очевидний зв'язок музики із виміром переживань, проблема емоційної зумовленості стилю не отримала достатнього теоретичного осмислення у музикознавстві.

Стиль здебільшого аналізується через систему музичних засобів і композиційних принципів. Емоційна площина розглядається переважно у контексті експресії, образності або інтерпретації. Такий підхід залишає поза увагою питання про роль емоцій як одного з глибинних чинників формування стильових моделей.

У цьому контексті особливого значення набуває переосмислення взаємозв'язку між емоційним досвідом культури та музичним стилем. Відоме висловлювання Жоржа-Луї Бюффона «стиль – це людина» підкреслює зв'язок художньої форми з індивідуальністю автора. Проте людський досвід значною мірою визначається галуззю емоційних переживань, через які людина осмислює дійсність. У такій перспективі музичний стиль можна розглядати як художній прояв певних моделей емоційного переживання, характерних для культури, епохи або творчої індивідуальності.

Матеріали та методи. Методологічну основу дослідження становлять міждисциплінарні підходи до вивчення емоцій, розроблені у філософії, психології, культурології, соціології та нейроестетиці. Емоції розглядаються як складний феномен, що формується під впливом біологічних, культурних і соціальних чинників. Така перспектива відкриває можливість аналізувати мистецькі явища крізь призму історично змінних моделей переживання. Значний внесок у осмислення історичної зумовленості емоцій зробив Вільям Редді¹, який запропонував поняття емоційних режимів. Під цим терміном дослідник розуміє історично сформовані системи норм і культурних практик, що визначають допустимі способи переживання та вираження почуттів у певному суспільстві. Емоційні режими регулюють емоційну поведінку, задаючи соціально прийнятні моделі реагування.

Ідеї історичної мінливості емоцій отримали подальший розвиток у працях сучасного історика культури Річарда Ферт-Годбіхтера². Він розглядає емоції як динамічні культурні конструкції, що змінюються разом із соціальними цінностями, моральними нормами та формами комунікації. Як зазначає дослідник, суспільства формують специфічні моделі емоційної поведінки (емоційні режими), які визначають очікуваний спосіб реагування у певних ситуаціях. За його визначенням, емоційний режим «визначає, як людині слід виявляти емоції за певних обставин»³. Дотримання цих норм потребує постійного регулювання власних переживань, що описується поняттям «емоційної роботи».

У дослідженнях історії емоцій також розробляється концепція емоційних спільнот, запропонована Барбарою Розенвайн⁴. Дослідниця визначає емоційні спільноти як соціальні групи, що поділяють спільні уявлення про значення емоцій та прийнятні способи їх вираження. У межах таких спільнот формуються характерні моделі емоційної поведінки, які можуть істотно відрізнятися залежно від історичного періоду або культурного середовища.

Історична мінливість емоцій простежується також у розвитку понять, за допомогою яких різні культури описували переживання. У давньогрецькій традиції використовувалося поняття *pathos*, яке означало «збурення душі, які виникають, коли органи чуттів

¹ Reddy W. The Navigation of Feeling: A Framework for the History of Emotions. Cambridge University Press, 2009. 380 p.

² Ферт-Годбіхтер Р. Історія емоцій. Походження людини (розумної) емоційної / пер. з англ. Юлія Лазаренко. Київ : Лабораторія, 2023. 296 с.

³ Ферт-Годбіхтер Р. Історія емоцій. Походження людини (розумної) емоційної / пер. з англ. Юлія Лазаренко. Київ : Лабораторія, 2023. С. 13.

⁴ Rosenwein B. Emotional Communities in the Early Middle Ages. Cornell University Press, 2007. 248 p.

взаємодіють із джерелом болю чи насолоди»⁵. У європейській культурі пізніших періодів поширюються поняття афектів, пристрастей та сентиментів, які відображають різні способи осмислення емоційного досвіду. На формування наукових уявлень про емоції значний вплив мали праці філософів і природознавців Нового часу. У трактаті «Пристраті душі» (1649) Рене Декарт описував пристрасті як тілесні реакції, пов'язані з рухом матеріальних частинок у людському організмі. За його уявленням, відчуття виникають у результаті взаємодії органів чуттів із зовнішнім світом і спричиняють зміни у фізичному стані людини⁶.

У XVIII столітті проблема співвідношення емоцій і розуму посідає центральне місце у філософії Девіда Юма. У «Трактаті про людську природу» він підкреслює тісний зв'язок мислення і переживання, формулюючи відому тезу про підпорядкованість раціонального пізнання пристрастям⁷. У XIX столітті дослідження емоцій отримали новий імпульс у працях Чарльза Дарвіна. У книзі «Про вияви емоцій у людей і тварин» (1872) він розглядає емоції як еволюційно сформовані реакції організму, пов'язані з адаптацією до середовища⁸. Подальший розвиток цієї проблематики відбувається у межах теорії Джеймса–Ланге, згідно з якою емоції виникають у результаті тілесних змін, що передують їх усвідомленню. Після кропіткого аналізу всієї історії емоцій, Р. Ферг-Годбіхтер визначає емоції як «сумарний досвід, який ми використовуємо, щоб зрозуміти свої відчуття за тих чи інших обставин»⁹. Такий підхід підкреслює роль культурних норм, соціального середовища та індивідуального досвіду у формуванні емоційного переживання.

У сучасній афективній науці значний вплив має теорія конструювання емоцій, запропонована Лізою Фельдман Баррет¹⁰. Згідно з цією концепцією, емоції формуються у процесі інтерпретації тілесних відчуттів, що відбувається у певному культурному контексті. Дослідниця послуговується поняттям базового афекту, який відображає загальний рівень збудження або спокою організму. Конкретні емоції виникають у результаті когнітивного осмислення цього стану на основі культурного досвіду та соціального контексту.

У межах нашого дослідження використано комплекс методів, що поєднують історико-культурний аналіз, порівняльний підхід та інтерпретацію музикознавчих концепцій стилю. Теоретичний аналіз праць із історії емоцій і афективних досліджень дозволяє розглядати музичну культуру як простір втілення історично сформованих моделей переживання. Такий підхід створює методологічні передумови для осмислення музичного стилю як прояву емоційного досвіду культури.

Результати. Емоції в музиці, як і в культурі загалом, формуються у певному історичному й соціальному контексті. Кожна епоха виробляє власні моделі переживання, що визначають характер художньої експресії. У цьому сенсі музичний стиль можна розглядати як своєрідний код емоційного досвіду культури, у якому фіксуються типові способи переживання та вираження почуттів. Зв'язок між емоційними моделями культури

⁵ Ферг-Годбіхтер Р. Історія емоцій. Походження людини (розумної) емоційної / пер. з англ. Юлія Лазаренко. Київ : Лабораторія, 2023. С. 139.

⁶ Там само. С. 144.

⁷ Там само. С. 149.

⁸ Там само. С. 150.

⁹ Там само. С. 270.

¹⁰ Barrett L. F. How Emotions Are Made: The Secret Life of the Brain. Houghton Mifflin Harcourt, 2017. 427 p.

та музичним стилем проявляється на кількох взаємопов'язаних рівнях. Історичні умови формують загальні параметри емоційної чутливості епохи, культурні традиції визначають особливості національної емоційної палітри, а індивідуальний досвід митця надає цим моделям унікального художнього втілення.

Розуміння музичного стилю як форми художнього втілення історично сформованих моделей переживання особливо наочно проявляється при аналізі різних епох музичної культури. Емоційні режими суспільства визначають характер естетичних ідеалів, способи вираження почуттів та типи художньої експресії, що знаходять відображення у музичній мові, жанрових формах і виконавських практиках. Одним із найбільш показових прикладів взаємозв'язку емоційних моделей культури та музичного стилю є музика епохи бароко. У цей період формується теорія афектів, яка передбачала систематизовані способи музичного вираження емоційних станів. Музичний твір розглядався як своєрідна риторична структура, яка мала викликати у слухача певні афекти – радість, смуток, гнів, захоплення. Згідно з дослідженням Лоренса Дрейфуса, музична мова Й. С. Баха демонструє складну систему інтонаційних моделей, які функціонують як своєрідні «патерни винахідливості», здатні передавати різні емоційні стани¹¹. Ці моделі не є випадковими: вони формуються у межах ширшої культурної традиції барокової риторики, де музика розглядається як засіб емоційного переконання. Тобто, бароковий стиль можна інтерпретувати як прояв специфічного емоційного режиму культури, у якому емоції мисляться як впорядковані та підконтрольні стани, що підлягають художньому кодуванню.

Одним із важливих прикладів взаємозв'язку емоційних моделей культури та музичного стилю є музика епохи класицизму. У цей період формується естетичний ідеал гармонійної врівноваженості, який визначає характер художнього мислення доби Просвітництва. Емоційна царина розглядається у контексті раціонально впорядкованої картини світу, де почуття мають підпорядковуватися принципам міри, ясності та пропорції. Музичний твір у такій культурній парадигмі постає як логічно організована форма, здатна передавати емоційні стани через структурну рівновагу та прозорість музичної мови. У творчості композиторів віденської класичної школи музична експресія набуває особливого характеру. Емоції проявляються через ясну тематичну організацію, симетричні фразові структури, логічно вибудовану драматургію розвитку. Таке художнє мислення відображає культурний ідеал врівноваженої чуттєвості, у якому переживання підлягає внутрішньому контролю та гармонії. У цьому контексті стиль класицизму можна інтерпретувати як прояв специфічної емоційної культури Просвітництва. Емоційна виразність у музиці цієї доби пов'язана з ідеєю гармонійної єдності розуму і почуття, де переживання отримує впорядковане художнє втілення. Таким чином, музичний стиль класицизму відображає культурну модель емоційної рівноваги, що визначає характер музичної експресії цієї історичної епохи.

У добу романтизму відбувається істотна трансформація емоційного стилю музичної культури. На перший план виходять індивідуальне переживання, внутрішній світ особистості та унікальність емоційного досвіду. Романтична естетика формує нове розуміння музичного почуття як простору взаємодії між поняттям і переживанням. У цьому контексті музика виступає формою безпосереднього вираження внутрішнього емоційного досвіду людини, який не завжди може бути повністю раціоналізований.

Подібні тенденції яскраво проявляються у слов'янських національних музичних культурах XIX століття. У дослідженні Ольги Лігус український музичний романтизм

¹¹ Dreyfus L. Bach and the Patterns of Invention. Harvard University Press, 2004. 288 p.

розглядається як художній феномен, у якому емоційність виступає одним із ключових стильових чинників: «Провідним естетичним «кредо» українського романтизму впродовж усієї його еволюції було прагнення розкрити яскраву індивідуальність особистості через її національну сутність, за якою стоїть народ з його багатою історичною минувиною та величезним творчим потенціалом»¹². Таким чином, романтичний стиль можна розглядати як прояв культурного емоційного режиму, у якому центральне місце посідає суб'єктивність переживання та інтенсивність особистого почуття.

Одним із найбільш показових прикладів трансформації емоційних моделей у музичній культурі є музика ХХ століття. Соціальні потрясіння, світові війни, зміни світоглядних орієнтирів та інтенсивний розвиток психології призвели до суттєвого переосмислення емоційного досвіду людини. У музичному мистецтві ці процеси відобразилися у формуванні нових типів експресії, що характеризуються підвищеною напруженістю, контрастністю та багатозначністю емоційних станів. У творчості композиторів модернізму емоційна експресія набуває складного психологічного характеру. Наприклад, у музиці Арнольда Шенберга та представників нової віденської школи емоційна напруженість виражається через радикальне переосмислення інтонаційної мови та гармонічної системи. Атональна музика А. Шенберга часто інтерпретується дослідниками як художня реакція на кризу традиційної емоційної виразності європейської культури початку ХХ століття¹³.

Інший тип емоційної експресії формується у творчості Бели Бартока, де поєднуються модерністські композиторські техніки та архаїчні інтонаційні структури народної музики. Як зазначає Річард Тарускін, звернення до фольклорних джерел у музиці Б. Бартока створює особливу модель емоційного висловлювання, у якій індивідуальне переживання поєднується з колективною культурною пам'яттю¹⁴.

Подібні процеси простежуються і в українській музиці ХХ століття. У творчості Бориса Лятошинського музична драматургія часто будується як послідовність емоційних конфліктів і трансформацій. Дослідники підкреслюють, що інтонаційна мова його симфонічних творів формує складний психологічний простір, у якому поєднуються трагічна напруженість, експресивність і філософська рефлексія¹⁵.

Важливу роль у трансформації емоційної виразності музики ХХ століття відіграв французький модернізм. У музиці К. Дебюссі відбувається переосмислення традиційних моделей емоційної експресії. Його стиль тяжіє до передачі тонких психологічних станів, атмосферних відчуттів і миттєвих емоційних вражень. Гармонічна мова, заснована на модальних структурах, паралельних акордових послідовностях та колористичному використанні тембру, формує особливий тип музичної чуттєвості, у якому емоція постає як мінлива і нюансована якість звукового простору. Як зазначає Карл Дальгауз, у творчості К. Дебюссі музична експресія пов'язана з новим розумінням часу і звучання, де емоційний зміст розкривається через темброву і гармонічну атмосферу¹⁶.

¹² Лігус О. Естетичні засади українського музичного романтизму: історіографічний аспект. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Вип. 28. Київ, 2018. С. 239.

¹³ Dahlhaus C. *The Idea of Absolute Music*. University of Chicago Press, 1991. 186 p.

¹⁴ Taruskin R. Why You Cannot Leave Bartók Out. *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 2006. Vol. 47/3-4. P. 265-278.

¹⁵ Копиця М. Драматургічні колізії симфоній Бориса Лятошинського: Навчально-методичний посібник. Київ, 2007. 121 с.

¹⁶ Dahlhaus C. *The Idea of Absolute Music*. University of Chicago Press, 1991. 186 p.

Іншу модель емоційного переживання демонструє музика Олів'є Мессіана, у якій емоційна експресія поєднується з духовно-філософським змістом. Його композиції формують особливий тип емоційної драматургії, пов'язаний із переживанням сакрального часу, містичної зосередженості та екстатичних станів. Використання обмежених транспозиційних ладів, складних ритмічних структур і яскравих тембрових поєднань створює інтонаційний простір, де музика передає глибокі духовні переживання. Дослідники підкреслюють, що у творчості О. Мессіана емоційний зміст музики пов'язаний із переживанням трансцендентного досвіду, який визначає специфіку його композиторського стилю¹⁷. Французький модернізм демонструє інший тип емоційної культури ХХ століття, у якому емоція постає як складна психологічна та духовна категорія, що виявляється через колористичну організацію звучання і нові принципи музичної форми.

На початку ХХІ століття музична культура розвивається в умовах суттєвих змін у розумінні людської емоційності. Психологія, когнітивні науки та соціальна філософія приділяють зростаючу увагу дослідженню емоцій як важливого компонента людського мислення і соціальної взаємодії. Значного поширення набуває концепція емоційного інтелекту, що розглядає здатність усвідомлювати, розуміти та регулювати емоції як важливий чинник індивідуального і соціального розвитку. У культурному контексті такі зміни супроводжуються новим інтересом до внутрішнього світу людини, її емоційної чутливості та тілесного досвіду. У музичному мистецтві ці процеси відображаються у формуванні різноманітних моделей емоційної експресії.

Сучасна композиторська практика часто поєднує традиційні засоби музичної виразності з новими технологіями та міждисциплінарними підходами. Так, наприклад, у творчості фінської композиторки Кайї Сааріаго особлива увага приділяється тембровій організації музичного матеріалу. Її твори часто розглядаються дослідниками як приклад нового типу емоційної експресії, де переживання передається через мікроскопічні зміни звукової матерії, темброві переходи та акустичні спектри¹⁸. Такий підхід формує особливий тип музичної чуттєвості, пов'язаний із тонкими психологічними станами.

У сучасній українській музиці подібні тенденції проявляються у творчості Валентина Сильвестрова, Вікторії Польової, Алли Загайкевич та багатьох інших композиторів. Їхні твори часто характеризуються зосередженістю на внутрішньому емоційному переживанні, медитативною драматургією та увагою до тембрових і просторових аспектів звучання. Така естетика пов'язана з прагненням передати інтимні та рефлексивні стани сучасної людини. Водночас музика ХХІ століття існує у глобалізованому культурному просторі, де активно взаємодіють різні традиції, жанри та технології. Цифрові медіа, електронна музика, мультимедійні проєкти та перформативні практики розширюють можливості емоційного впливу музики. У результаті формується новий тип музичного досвіду, у якому емоційне переживання пов'язане з багатоканальним сприйняттям звуку, образу та простору. У цьому контексті музичний стиль ХХІ століття можна розглядати як відображення сучасної емоційної культури, що характеризується підвищеною увагою до індивідуального переживання, психологічної рефлексії та емпатії. Музика стає своєрідним середовищем дослідження внутрішнього світу людини, її емоційних станів та способів їх художнього осмислення.

Аналіз історичних епох демонструє, що різні історичні періоди формують специфічні моделі переживання, які визначають уявлення про допустимі способи вираження

¹⁷Hill P., Simeone N. Messiaen. Yale University Press. New Haven and London, 2005. 419 p.

¹⁸Griffiths P. Modern Music and After. Oxford University Press, 2011. 456 p.

почуттів. Емоції не мають універсального й незмінного характеру, їхні форми визначаються культурою та історичним контекстом. Те, що вважалося прийнятним способом виявлення почуттів у XVIII столітті, в інший час могло сприйматися як надмірність або, навпаки, як емоційна холодність. У музичному мистецтві ця історична мінливість проявляється у зміні стилістичних норм емоційної виразності.

Емоційні моделі культури формуються також у межах конкретних етнокультурних традицій. Кожна культура виробляє власні уявлення про способи вираження почуттів. У музичному мистецтві ці особливості проявляються у характері мелодики, інтонаційній експресії, ритмічних структурах та виконавських традиціях. Італійська музична культура тяжіє до відкритої емоційної експресії та театральності мелодійного жесту. Французька традиція формує стиль витончених нюансів і стриманої чуттєвості. Німецька музична культура тяжіє до глибокого психологічного осмислення емоційних станів. У східноєвропейських традиціях важливу роль відіграє фольклор, який зберігає архаїчні структури колективного емоційного досвіду. Таким чином, національний стиль можна розглядати як прояв специфічної емоційної культури певного суспільства.

У межах ширших культурних моделей формується індивідуальна емоційна поетика митця. Кожен композитор інтерпретує емоційні установки своєї епохи через власний художній досвід, створюючи унікальну систему музичної експресії. Індивідуальний стиль проявляється у характері інтонаційної мови, виборі жанрових форм, гармонічному мисленні та домінуючих типах емоційних образів. Наприклад, музика Фридерика Шопена формує світ інтимного ліричного переживання, тоді як симфонічні твори Густава Малера вирізняються масштабними емоційними контрастами та драматизмом.

Важливу роль у реалізації емоційного змісту музики відіграє виконавська інтерпретація. Саме у процесі виконання музичний текст набуває конкретного емоційного звучання. Темп, агогіка, динаміка, фразування та характер звуковидобування формують особливу інтерпретаційну модель переживання музичного твору. Саме на цьому рівні відбувається безпосередня комунікація між музикою та слухачем. У такій перспективі музичний стиль постає як результат взаємодії художніх засобів із історично сформованими моделями емоційного переживання, що визначають характер музичної експресії на різних рівнях культурного існування музики.

Висновки. Дослідження емоцій у культурі демонструють, що емоційний досвід людини формується під впливом історичних, соціальних і культурних чинників. Підходи, розроблені у межах історії емоцій та афективних досліджень, дозволяють розглядати переживання як складну систему культурних моделей, які змінюються разом із розвитком суспільства. У цьому контексті музичне мистецтво виступає одним із найбільш чутливих індикаторів емоційного стану культури, оскільки його інтонаційна природа безпосередньо пов'язана зі сферою переживань.

Аналіз різних історичних епох свідчить, що музичні стилі відображають характерні для певного часу способи осмислення і вираження почуттів. Розгляд музичного стилю крізь призму емоційного досвіду дозволяє по-новому осмислити природу стильових змін у музичній історії. Еволюція стилів відображає трансформації культурних моделей переживання, що визначають характер художнього мислення, інтонаційної виразності та музичної драматургії.

Звернення до міждисциплінарних досліджень історії емоцій, афективної науки та музикознавства відкриває нові можливості для аналізу взаємозв'язку між культурою переживання та художніми формами музики. Такий підхід дозволяє розглядати музичну

історію як процес зміни моделей емоційної чутливості, які проявляються у різних стильових системах. Музична історія постає як історія трансформацій емоційного досвіду культури, що знаходить своє художнє втілення у зміні стилів і форм музичного мислення.

Подальші дослідження у цьому напрямі можуть бути спрямовані на поглиблений аналіз взаємодії між культурними моделями емоцій і музичною мовою окремих епох, національних традицій та індивідуальних композиторських поетик. Це сприятиме глибшому розумінню емоційної природи музичного стилю та ролі емоцій у формуванні художнього мислення музичної культури.

Література

1. Кияновська Л. Психологічний портрет композитора як джерело пізнання індивідуального стилю. *Мистецтвознавство України*. 2010. Вип. 11. С. 62–64.
2. Копиця М. Драматургічні колізії симфоній Бориса Лятошинського: Навчально-методичний посібник. Київ, 2007. 121 с.
3. Лігус О. Естетичні засади українського музичного романтизму: історіографічний аспект. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2018. Вип. 28. С. 234–239. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi28.103>
4. Ферт-Годбіхер Р. Історія емоцій. Походження людини (розумної) емоційної / пер. з англ. Юлія Лазаренко. Київ : Лабораторія, 2023. 296 с.
5. Barrett L. F. *How Emotions Are Made: The Secret Life of the Brain*. Houghton Mifflin Harcourt, 2017. 427 p.
6. Dahlhaus C. *The Idea of Absolute Music*. University of Chicago Press, 1991. 186 p.
7. Dreyfus L. *Bach and the Patterns of Invention*. Harvard University Press, 2004. 288 p.
8. Griffiths P. *Modern Music and After*. Oxford University Press, 2011. 456 p.
9. Hill P., Simeone N. *Messiaen*. Yale University Press. New Haven and London, 2005. 419 p.
10. Rosenwein B. *Emotional Communities in the Early Middle Ages*. Cornell University Press, 2007. 248 p.
11. Reddy W. *The Navigation of Feeling: A Framework for the History of Emotions*. Cambridge University Press, 2009. 380 p.
12. Robinson J. *Deeper than Reason: Emotion and Its Role in Literature, Music, and Art*. Oxford University Press, 2005. 518 p.
13. Taruskin R. Why You Cannot Leave Bartók Out. *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 2006. Vol. 47/3-4. P. 265-278.

Дата першого надходження статті до видання: 23.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу
CC BY 4.0

